

Nøkkelfortelling

Dette er en fortellingen om en familie som bor på et større sted i Norge. Eller rettere sagt, det er flere små fortellinger fortalt av familiemedlemmene, og av profesjonelle som har kontakt med familien.

De involverte er:

Anne, 35 år og mor til:

Hans, 17 år

Kari, 11 år

Arild, 3 år

Per, 39 år er far til Arild

Ahmed er 42 år og far til Hans

Karis far er ukjent

Anne bor sammen med Kari og Arild i en blokkleilighet.

Hans har bodd på ungdomshjem i 1,5 år.

Per har bodd sammen med Anne i tre år inntil for et år siden. Nå leier han en hybel i en naboblokk.

De profesjonelle er:

Saksbehandlere ved Sosialkontoret: Kristin og Ine

Saksbehandler i Barneverntjenesten: Bernt

Miljøterapeut ved barneverninstitusjonen: Harald

1. Anne, 35 år:

Før jeg fikk Arild klarte jeg meg stort sett selv. Hadde overgangsstønad og jobbet som dagmamma, for å spe på litt. Men etter at jeg fikk Arild, orket jeg ikke mer. Jeg var så sliten, og det var så mye bråk med Hans, og så bodde Per her, og det var mye krangling... Jeg mistet overgangsstønaden, fordi Per var far til Arild. Så mistet Per jobben. Han jobbet svart hos en kompis, så han fikk ikke trygd. Det har vært mye krangel om penger, og masse bråk og surr med sosialen. Og så flyttet Per.

Jeg har hatt kontakt med sosialkontoret av og til, i mange år. Saksbehandlern jeg har nå er grei nok. Hun har hjulpet meg over noen kneiker, når regningene har hopet seg opp. Hun spør mye. Er så forståelsesfull at jeg forteller henne alt mulig rart. Jeg har angra litt på det noen ganger, særlig etter at barnevernet kom inn i bildet. De samarbeider jo.

Jeg liker ikke å gå på sosialen, vil helst greie meg selv, men noen ganger hopper regningene seg opp. Og da er det viktig at saksbehandlern er ok. Man føler seg liten nok, når man sitter på venterommet sammen med naboen som skal til legen, og så ser de at du har time på sosialen.

Men det ble litt mer problematisk etter at Per flyttet inn. Han har vært med meg på sosialen en gang, og han og saksbehandleren kom ikke så godt overens, for å si det mildt. Det ble bråk. Jeg tror ikke hun liker han. Hun virket glad da han flyttet ut.

Jeg er lei meg for at Per har flyttet ut. Liker ikke å bo alene. Jeg trodde endelig jeg hadde funnet en, at det skulle vare, men Per sier det er helt slutt. Nå, etter at Per flyttet, har jeg fått hjelp til å søke overgangsstonad, men det er jo ikke nok, så jeg må ha sosialhjelp i tillegg. Jeg liker det ikke, men jeg har ikke noe valg, slik det er nå. Jeg orker ikke å jobbe som dagmamma mer.

Det verste er likevel barnevernet, at jeg må ha kontakt med dem. De har hjulpet meg på en måte også, men jeg liker det ikke. De spør om alt mulig. De har til og med vært her hjemme. Det er som om de trenger seg inn over alt, og jeg tør ikke annet enn å svare på det de spør om. Jeg blir så engstelig.

Da jeg var unge tok barnevernet de to yngste søsknene mine, fordi mamma drakk. Jeg og broren min var så store at vi ikke ble flyttet. Vi fikk ikke lov til å besøke søsknene våre på barnehjemmet, for da ble de så urolige. Det har ikke vært noe bra for noen av dem. Nina, den yngste søstern min, har stoffproblemer. Hun er på en institusjon nå.

Jeg bestemte meg for at dersom jeg fikk unger selv, skulle jeg aldri røre alkohol og aldri ha barnevernet inn i bildet. Det første har jeg greid, men ikke det siste.

Det var så mye bråk med Hans og politi og skolen. Jeg hadde jo ikke noe valg, plutselig lå brevet i postkassa, og så var de der med alle spørsmålene sine.

Da han kom på ungdomshjem, ville han det ikke, og likevel skrev jeg frivillig under på plassering. Vet ikke om det var riktig, men jeg visste ikke hva jeg skulle gjøre, og Per syntes jeg skulle skrive under. De to kranglet jo hele tiden. Kunne ikke være i samme rom uten at det ble bråk. Per sa jeg måtte velge...

Og så har de begynt å spørre om Kari og Arild også, hvordan det står til med dem. Jeg synes de ser rart på meg når jeg henter Arild i barnehagen, eller treffer noen fra skolen til Kari. Jeg er redd for at barnevernet blander seg inn når det gjelder dem også.

2. Per, 39 år :

Jeg har alltid måttet klare meg sjøl. Vi var fire unger, og det var mye tull hjemme, så vi måtte klare oss sjøl. Men jeg har stort sett hatt innntekt. Flyttet litt, bodd litt her og der. Og så har jeg fått litt hjelp på sosialen innimellom, men jeg prøver å holde meg unna. Det er mye slit for lite penger, og så blir man stort sett behandla som et nummer i rekken, eller som noe de helst ikke vil ta i.

Det har vært en del festing og tull i perioder, men jeg har aldri hatt skikkelig rusproblemer. Litt drikking. Det er alt.

Jeg har en datter på 15, men henne ser jeg sjelden. Har ikke sett henne på 5 år nå. Mora har ny mann og har gjort alt for at jeg ikke skal ha noen kontakt. Setter ut rykter og truer med rettssak og

greier. Jeg er vel ikke fin nok. Hun har giftet seg med en riking. Selv om jeg ikke bor sammen med Anne lenger, vil jeg fortsette å bo her, slik at jeg ikke mister kontakten med Arild også. Det har egentlig gått innpå meg at jeg ikke får se datra mi. Jeg vil ikke at det skal skje igjen. Arild er forresten veldig knytta til meg. Jeg betyr mye mer for han enn min far noen gang gjorde for meg. Det er egentlig ganske fint å være far.

Det har vært mye mas med Sosialen. Men nå som jeg har mistet jobben, har jeg ikke noen inntekt. Den forrige saksbehandler, Annes, liker meg ikke. Jeg tåler ikke henne heller. Jeg ble så irritert på henne, skjelte henne ut. Hun ba meg om å selge bilen, før jeg kunne få noe sosialhjelp. Jeg har alltid hatt bil, og den jeg har nå får jeg ingenting for. Måtte ha med skriftlig dokumentasjon på det. Jeg blei så sint. De har da ikke noe med hva jeg bruker sosialhjelpen til. Jeg har ikke bedt om ekstra penger til bil.

Så da jeg flyttet ut, fikk jeg ny saksbehandler. Jeg har bare truffet henne en gang. Hun er bare interessert i papirer. Jeg får jo aldri forklart hvordan det henger sammen, og det er ikke så lett å skrive ned sånt heller. Alt er jo en eneste suppe.

Det var et sabla mas å få de til å forstå at jeg faktisk hadde flyttet ut, og skulle leie rom i naboblokka. Han jeg leier av, kjenner de, så det virket som de trodde det var et komplott eller noe sånt. At vi prøvde å lure dem for penger, at jeg egentlig bodde hos Anne. Jeg er jo der stadig vekk for å hente Arild, eller være sammen med han.

Det som stresser meg nå er at de foreslår at jeg skal begynne å jobbe for sosialhjelp, De sier det er fordi det er en stund siden jeg har hatt jobb. Jeg skal visst jobbe sammen med en sånn alt-mulig-mann i kommunen. Men spør du meg, synes jeg det er skikkelig nedverdiggende. Jobbe under en fyr i kommunen og få sosialhjelp for det, slik at jeg liksom skal føle at jeg har ordentlig jobb. Utnytting, kaller jeg det. Jeg er blitt innkalt til hun saksbehandler for å snakke om det. Kanskje jeg flytter, dersom de prøver å tvinge meg.

SOSIALKONTORET

3. Kristin, Annes saksbehandler:

Jeg har kjent Anne lenge. Hun er en som alltid her prøvd å klare seg selv, men hun har ikke hatt så god økonomi, så har hun fått litt sosialhjelp for å komme seg over en kneik av og til. Kanskje en gang i året. Egentlig skulle hun klart seg etter sosialhjelpsnormene, men jeg har argumentert for at hun skal få hjelp likevel. Vi har alltid hatt en nær og god kontakt. Ja, ganske fortrolig, vil jeg si. Jeg liker å bli kjent med klientene, da kan jeg være til mye større hjelp. Jeg synes vi skal behandle dem individuelt, og da må jeg kjenne de godt først. Jeg er en av de få ved kontoret som tar opp søknader om hjelp utover sosialhjelpsnormene på vedtaksmøtet. Jeg liker å kjempe for klientene mine. Det er det som er sosialt arbeid for meg.

Anne har alltid valgt håpløse menn. Både fedrene til de første ungene sine og Per. Kari vet hun jo ikke engang hvem som er far til. Problemene hun har nå, startet på mange måter da Per dukket opp. Jeg har rett og slett problemer med å like han. Jeg synes han er en sleip og usympatisk type. Etter at han dukket opp, har jeg mistet den gode kontakten med Anne. Hun beskytter han, og jeg tror det er mye hun ikke forteller meg. Jeg er egentlig litt bekymret for henne. Hun virker så trist

og oppgitt, nærmest deprimert. Jeg skulle ønske hun ville fortelle meg hvordan hun egentlig har det.

4. Ine, Pers saksbahandler:

Jeg kjenner ikke Per så godt, men jeg har lest saken hans og vi har drøftet han på fagmøtet. Egentlig hører han ikke til i mitt distrikt, men jeg måtte ta han, da Kristin ikke klarte både han og den tidligere samboeren. Jeg prøvde å argumentere med at jeg hadde arbeidsoppgaver og saker nok, men ledelsen bestemte at jeg måtte ta saken.

Av og til kan det være en ulempe å arbeide rimelig effektivt, jeg sitter med flere arbeidsoppgaver enn en del andre saksbehandlere her. Det irriterer meg.

Jeg har snakket med Per bare en gang, og da tok vi det formelle. Jeg har ikke kapasitet til å involvere meg noe mer i hans sak. Det er dessuten så mange som mener noe om den, at det får holde. Hos meg må han ha papirene i orden for å få hjelp. Skal han ha hjelp til husleie, må han vise en skikkelig husleiekontrakt som fyller de formelle kravene. Han får hjelp etter sosialhjelpsnormene, nå som han ikke har inntekt. Han har prøvd seg med noen ekstra søknader, men han har ikke klart å begrunne de godt nok, og situasjonen er så rotete og uklar at jeg ikke kan gå inn på dem men avslår.

Nå anerkjenner vi dem som to selvstendige boenheter, selv om det virker som han er like mye hjemme hos henne som hos seg selv. Det får de være fornøyde med.

Jeg har innkalt Per til time. Vi vurderer å sette i gang et prosjekt, der personer som har gått på sosialhjelp en stund, får tilbud om å jobbe for sosialhjelpen. Jeg tror det hadde vært bra for Hans. Jeg orker ikke å dulle med klientene slik enkelte andre gjør. Jeg mener vi burde stille mye mer krav til den sosialhjelpen vi yter. Da hadde de kanskje blitt i stand til å ta litt mer ansvar for sitt eget liv, og kommet ut av den onde sirkelen.

BARNEVERNSTJENESTEN

5. Bernt, saksbehandler for Hans:

Vi fikk inn første meldinga på Hans fra barnevernvakta for tre år siden. Han var tatt for nasking sammen med noen andre gutter, og så var politiet blitt tilkalt. Vi snakket med mor og gutten uten at det ble noen sak av det. Men så fikk vi en ny melding fra Barnevernvakta en tid etterpå. Igjen var politiet og en guttegjeng involvert. Denne gangen var det rus med i bildet også.

Så viste det seg at han hadde hatt mye skoleskulking, men skolen hadde ikke fått fulgt dette noe særlig opp. Dermed ble det en undersøkelsessak av det. Hans hadde vært mye borte også på nettene, og det var mye bråk og konflikter med mors samboer. Mor var veldig utslitt og oppgitt over alt bråket, så hun gikk med på frivillig plassering på ungdomshjem. Samboern støttet dette veldig, men Hans var ikke særlig positiv til det. Jeg må bare innrømme at jeg er glad hver gang foreldre går frivillig med på en omsorgsovertakelse.

Nå må vi snart vurdere hva vi gjør videre, når han blir 18 år. Jeg vil at han skal være under barnevernets omsorg en stund til. I det siste har det gått mye bedre med han. Men ledelsen ved kontoret her vil at vi skal skrive han ut og overføre han til sosialkontoret. Det er jeg veldig i mot. Det er slett ikke til Hans` beste, men det er et prinsipielt standpunkt.

Det er så dårlig økonomi ved kontoret at vi til og med har fått beskjed om å prøve å unngå flere omsorgsovertakelser i år. Vi har dessuten bestemt at vi skal prioritere små barn og ikke de som snart er myndige. De kommer nederst på listen. Jeg synes det er kjempeproblematisk, men får høre at det ikke er noe å diskutere.

Vi har jevnlige møter med både barnehagene og barneskolen i distriktet. Det er uforpliktende møter der de drøfter barn de er bekymret for anonymt med oss. Nå har både barnehagen og skolen tatt opp at de er bekymret for Kari og Arild. Vi forstår jo hvem de snakker om, når de forteller om familien til barna.

Skolen synes at Kari er blitt veldig reservert og innesluttet det siste året. Hun har ikke noe særlig venninner og holder seg mest for seg selv. Hun klarer ikke å følge med i timene og virker lite glad. De har snakket med mor på konferansetimer, uten at det skjer så mye.

Arild vil ikke være i barnehagen mer. Det var aldri noe problem før. Han blir veldig fort sint og frustrert. Det virker som de har det ganske vanskelig, og at forholdene ikke fungerer særlig bra der hjemme. Vi vurderer nå om vi skal undersøke omsorgssituasjonen for de to yngste barna også. Uansett må vi jo, ta en vurdering og oppsummering av Hans, nå som han nærmer seg 18 år.

BARNEVERNINSTITUSJONEN

6. Harald, miljøterapeut:

Jeg har vært primærkontakt for Hans siste året. I begynnelsen var det vanskelig å få kontakt med han. Han isolerte seg og var ikke særlig interessert i kontakt med de andre ungdommene. Han hadde store problemer med å innordne seg reglene her. Reagerte veldig på grensesettingen vår. Det er blitt bedre. Siste halvåret ser det ut til at vi har fått bukt med rusproblemet hans, og jeg synes jeg begynner å få litt kontakt.

Det vanskeligste nå er egentlig å regulere besøket til faren hans, som har dukket opp. De har ikke hatt så mye kontakt før, fordi han har sittet inne for en narkodom, men nå er han i et opplegg med en slags åpen soning. Mora har ikke villet at det skulle være noe kontakt der.

Jeg er egentlig litt bekymret. Tror ikke denne faren er noe godt forbilde. Jeg mistenker han for å tilhøre et ganske tvilsomt og kriminelt innvandrer miljø. Dessuten er han i skikkelig konflikt med Anne. Han skal egentlig bare besøke Hans her hos oss, men vi tror han ringer og gjør avtaler med Hans, uten at vi vet det.

Jeg har snakket med saksbehandleren i barnevernet om at jeg tror det hadde vært ok for Hans å bli her en stund etter at han blir 18, siden utviklingen er så bra nå. Jeg begynner å tro at det til og med er mulig å få Hans med på det, men jeg er redd for at faren skal rote det til.

BARNA

7. Hans, 17 år:

Jeg har ikke bedt om å bo her. Nå blir jeg snart 18, og da skal jeg hjem. Nå som Per er flyttet ut, kan ikke det være noe problem lenger. Kari vil i hvertfall at jeg skal flytte hjem. Hun gråter når jeg er på besøk og må dra igjen. Er litt bekymra for henne. Hun har forandra seg, synes jeg. Og så har jeg alle vennene mine der.

Her har du jo ikke noe privatliv. Det er de ansatte som bestemmer alt. Alle regler og.... De prøver å være venner og greie, men de er jo bare på jobb. De skjønner ikke hvordan det er. Å bli overvåket på den måten av folk som får lønn for det.

Harald er forresten ganske ok. Jeg er blitt litt kjent med han i det siste. Han prøver ikke å være så kul som en del andre ansatte. Snakker skikkelig uten å trenge seg på. Han har forresten sagt at det går an å bli boende her etter man er 18 år også. Tror ikke jeg skal det.

Skolen jeg går på nå var noe skikkelig herk i begynnelsen, men nå får jeg plutselig gode karakterer. Til og med i matte. Det har jeg aldri hatt før. Jeg gleder meg til å fortelle det til fattern. Han er ganske stolt over at det går bra.

Jeg var temmelig på kjøret da jeg kom hit. Sånn sett er det kanskje ikke så lurt å flytte hjem til kompisene. Det er lett å begynne å rote igjen. Så snakker fattern om at vi skal flytte sammen, når han er ferdig med soningen. Det har jeg ikke sagt til noen, da blir det bråk.

Han er skikkelig interessert i kontakt. Jeg kjenner han egentlig ikke så godt. Har ikke sett han på flere år. Men han er jo faren min, selv om han virker ganske sprø. Han er helt paranoid når det gjelder norske myndigheter. Mener han er uskyldig dømt. Kanskje det er noe i det, for det jeg vet. Alle snakker jo dritt om han. Mutttern og barnevernet og de ansatte.

8. Kari, 10 år:

Jeg vil ingenting lenger. Jeg liker meg ikke noe særlig på skolen. Jeg er blitt så dum. Får ikke til noe lenger. Før likte jeg meg, men ikke nå mer. Jeg klarer ikke tenke på leksene. Jeg prøver, men tankene mine vil ikke. Det er som om de sitter fast. Noen ganger erter de andre meg.

Jeg er litt redd for mange ting. Mamma er så lei seg og bare sliten. Det var ikke sånn før. Det har vært så mye bråk, og så tok barnevernet Hans. Han kommer på besøk, men før var han her mer. Han er grei, og jeg skulle ønske at han bodde her igjen.

Noen ganger er jeg redd for at barnevernet skal ta Arild og meg også. At jeg må flytte på barnehjem sånn som Hans.

9. Arild, 3 år:

Jeg vil at pappa skal bo her. Det er gøy å leke med han. Han er morsom.

Jeg vil ikke i barnehagen. Jeg vil være med pappa.

Han får ikke gå. Han skal bo sammen med meg.

*Fra dømmekraft, makt og menneskesyn i sosialfaglig praksis
- Et kurs i profesjonsetikk for sosialarbeidere Våren 2002.*